

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
DYDDIAD	22 Mawrth 2016
PWNC	Etholiadau Llywodraeth Leol 2017
PWRPAS	Cyflwyno diweddariad o waith yr is-grwp amrywiaeth ynghyd ag amlinelliad o'r gwaith paratoi ar gyfer Etholiadau Llywodraeth Leol 2017.
AWDURON	Arwel Ellis Jones Uwch Reolwr (Democratiaeth a Chyflawni)
SWYDDOG PERTHNASOL	Vera Jones Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd

1. Gydag etholiadau Llywodraeth Leol ddim ond ychydig dros flwyddyn i ffwrdd, mae'n bwysig i'r Cyngor fod yn dechrau cynllunio ar gyfer nifer o wahanol ystyriaethau yn ymwneud ag etholiadau Llywodraeth Leol 2017.
2. Mae aelodau'r Pwyllgor eisoes yn ymwybodol fod grŵp wedi ei sefydlu mewn ymateb i Bapur Gwyn Llywodraeth Cymru, Diwygio Llywodraeth Leol: Grym i Bobl Leol, oedd yn nodi bod diffyg amrywiaeth ymhlith aelodau etholedig Llywodraeth Leol, yn arbennig yn nhermau pobl ifanc, lleiafrifoedd ethnig, yr anabl a merched.

Gwaith yr is-grwp amrywiaeth

3. Mae'r is-grwp eisoes wedi adrodd ar y graddau y mae corff aelodau etholedig Gwynedd yn adlewyrchu'r boblogaeth yn ei gyfanrwydd, gan nodi fod cryn wahaniaeth yn y niferoedd o ferched a phobl ifanc yn y sir o gymharu a'r niferoedd sy'n aelodau etholedig. Cyflwynwyd y rhaglen waith ddrafft i'r Pwyllgor hwn, ac mae aelodau o'r Grwp wedi cyflwyno a chodi ymwybyddiaeth i'r gwaith gyda'u cyd-aelodau yn y Fforymau Ardal yn ystod mis Mawrth 2017.
4. Yn ogystal, mae'r Cyngor wedi dangos ei gefnogaeth i'r prosiect hwn gan ei fod wedi ei gynnwys yng Nghynllun Cydraddoldeb Strategol y Cyngor 2016-2020, gyda'r uchelgais o gynyddu'r niferoedd o gefndiroedd llai cynrychioladol (pobl ifanc a merched) yn etholiad Llywodraeth Leol 2017.
5. Mae'r rhaglen waith yn cynnwys nifer o wahanol ffactorau, ac yn eu mysg codi ymwybyddiaeth trigolion Gwynedd i ddemocratiaeth, beth mae'r Cyngor yn ei wneud a pha gyfleoedd sydd i gymeryd rhan, yn y gobaith o annog mwy o drigolion o wahanol gefndiroedd (pobl ifanc a merched yn benodol) i sefyll yn etholiadau Llywodraeth Leol Mai 2017. Mae'r cynlluniau sydd ar y gweill i wneud hyn mewn modd a syml ond effeithiol trwy glipiau byr ar y we, a fyddai'n cael eu hyrwyddo yn aml trwy trydar a facebook.
6. Yn ogystal, yn dilyn ceisio codi'r ymwybyddiaeth yma, mae holiadur wedi ei lunio i geisio adnabod yr hyn sy'n rhwystro unigolion rhag sefyll, a chreu grwpiau ffocws i geisio dealltwriaeth llawnach o'r rhwystrau. Bydd hyn yn arwain at sefydlu rhaglen waith i ymteb i'r rhwystrau lle bo modd.
7. Yn cyd-fynd â'r gwaith uchod, mae cynlluniau penodol ar y gweill i baratoi ymgeiswyr posib at etholiadau Mai 2017. Wedi gwrando ar sylwadau nifer o aelodau etholedig sydd wedi

ymuno â'r Cyngor ers mis Mai 2012, neges glir sydd i'w chlywed yw nad oedd nifer yn llwyr ymwybodol o'r hyn i'w ddisgwyl yn dilyn llwyddiant wrth gael eu hethol.

Sesiynau Codi ymwybyddiaeth ymgeiswyr

8. Mewn ymateb i hyn, mae gwaith wrthi'n mynd rhagddo i ddatblygu sesiynau codi ymwybyddiaeth ar gyfer rhai sydd yn rhoi eu henwau ymlaen i SEFYLL yn yr etholiadau ym Mai 2017. Bydd hyn yn gyfle i ddarpar aelodau ystyried a deall y sefyllfa cyn iddynt gael eu hethol – gan geisio sicrhau gwell eglurder o'r cyfleonsydd ar gael iddynt, y gofynion arnynt, a'r gefnogaeth sydd ar gael iddynt yn dilyn etholiad llwyddiannus.
9. Y bwriad yw cynnal sesiynau sy'n amlinellu gwybodaeth ar y materion isod:
 - Cyfrifoldebau'r Cyngor Sir,
 - Rôl yr Aelod Lleol a'r rôl sefydliadol o fewn y Cyngor
 - gofynion amser, gan gynnwys clywed profiadau aelod presennol,
 - Natur dros dro'r Cyngor hyd at ad-drefnu
 - Disgwyliadau a chefnogaeth o ran technoleg ayb.
 - Trefn pwyllgorau'r Cyngor a chyflwyniad ar safonau ymddygiad aelodau,
 - pwyntiau ymarferol o ran cyflogau a threuliau a'r broses etholiadol

Rhaglen Anwytho Aelodau etholedig yn dilyn etholaid Mai 2017.

10. Y cam naturiol yn dilyn etholiadau Mai 2017 fydd anwytho aelodau newydd. Unwaith eto, mae aelodau wedi rhannu eu profiad gyda ni ac wedi cynnig sylwadau am y sesiynau a gynhaliwyd yn ôl yn 2012, a beth arall fyddai wedi bod yn fuddiol iddynt. Mae gwaith yn mynd rhagddo i gynllunio y sesiynau anwytho a'r sesiynau hyfforddiant dilynol, mewn modd synhwyrol a rhesymol gan ystyried sylwadau a dderbyniwyd ag ymgynghori gydag aelodau presenol. Er fod y cyfnod yn teimlo yn bell i ffwrdd, mae'n hanfodol fod y Cyngor yn dechrau ar y gwaith cynllunio yn awr.

Cyfarpar electroneg.

11. Yn yr un modd mae angen cychwyn ystyried yn awr beth yw/ fydd anghenion aelodau etholedig a'r Cyngor i'r dyfodol, gan ddechrau paratoi ac ystyried beth yw'r cyfarpar mwyaf addas i'w gynnig i aelodau yn dilyn etholiadau Mai 2017.
12. Mae'r gwaith paratoi sy'n digwydd o ran y sesiynau codi ymwybyddiaeth cyn etholiadau, adnabod y rhaglen anwytho a'r rhaglen hyfforddiant dilynol, ynghyd â'r ystyriaethau electroneg yn faterion allweddol y bydd yn rhaid i'r Pwyllgor eu hystyried dros y misoedd nesaf. Rydym hefyd yn credu fod gwranddo ar farn Aelodau etholedig oedd yn Aelodau newydd o gyfnod Mai 2012 ymlaen am ein cynorthwyo i ddatblygu yn well ar y materion hyn.

I'r perwyl hwn felly, gofynnir i'r Pwyllgor adnabod 4 neu 5 o Aelodau sy'n fodlon i ni ymgynghori â hwy ar y materion uchod wrth i'r datblygiadau fynd rhagddynt. Byddwn wedyn yn cyflwyno diweddariadau yn ôl i'r Pwyllgor maes o law.